

Rada seniorů České republiky, s. s.

nám. W. Churchilla 2, 113 59 Praha 3

Telefon: +420 234 462 073-7

Web adresa: www.rscr.cz

E-mail: rscr@rscr.cz

MEMORANDUM KE ZVÝŠENÍ KVALITY ŽIVOTA ČESKÝCH SENIORŮ

Mezinárodní konference, svolaná u příležitosti Mezinárodního dne seniorů 2014 Radou seniorů České republiky pod záštitou předsedy Poslanecké sněmovny pana Jana Hamáčka, posoudila kvalitu života českých seniorů.

Šlo o první historický pokus. Pro hodnocení byla vybrána rozhodující kritéria měření kvality života - tedy reálná materiální spotřeba, zdraví a bydlení. Ke splnění ambiciózního cíle vypracovala Rada seniorů ČR analýzu struktury a dynamiky spotřeby domácností důchodců za posledních deset let, uskutečnila sociologické šetření a posoudila stav plnění Memoranda RS ČR **Za dostupnosti zdravotní péče seniorům** z prosince 2013, jehož realizaci podpořily všechny strany současné vládní koalice. Dále byly posouzeny problémy seniorského bydlení, včetně právní ochrany seniorů a stavu přípravy nových právních předpisů.

Konference se zúčastnili představitelé ministerstev, poslanci, senátoři, členové Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, členové Odborné komise pro důchodovou reformu, představitelé zdravotních pojišťoven, lékárnické komory, nemocnic, seniorské veřejnosti a 12 zahraničních hostů. Na konferenci vystoupilo devět prezentantů s konkrétními tématy o materiální spotřebě důchodců, o době dožití a ochraně zdraví české seniorské populace a o dostupnosti a kvalitě bydlení českých seniorů. Situaci v okolních zemích a v Evropské unii prezentovalo 6 zahraničních hostů.

Dle sekundární analýzy výzkumných šetření Statistiky rodinných účtů a Spotřebitelských cen Českého statistického úřadu kvalita života českého důchodce, měřená jeho spotřebou, neroste. V posledních deseti letech rostla reálná spotřeba pouze u šesti desetin položek spotřeby (24 % až 76 %, průměr – 60 %). Na stabilní růst životní úrovně příjmy českým důchodcům nepostačují. Za velmi závažnou skutečnost lze považovat 41 procentní pokles reálné spotřeby u výrobků a služeb pro život člověka nezbytných. Po zaplacení výrobků a služeb pro život člověka nezbytných (97 189 Kč, tj. 72,2 % spotřebních výdajů) zbylo v roce 2013 českému důchodci 25 520 Kč na nákup výrobků a služeb zbytných. Na nákup knih, novin a časopisů vynakládal český důchodce v loňském roce 1 604 Kč, na nákup domácích a zahraničních rekreací 1 848 Kč, na kulturní produkce 2 337 Kč, na rekreační a sportovní služby 250 Kč, na pohoštění v restauracích 2 584 Kč a na ubytování v hotelích 206 Kč. Na nákup vzdělávacích aktivit vynaložil český důchodce v loňském roce 130 Kč. Na důstojný život českému důchodci jeho důchod nepostačuje, proto si musí přivydělávat a do spotřeby zapojovat též příjmy ostatní. A to včetně prodeje celoživotně stádaného majetku. Sociální dávky čeští důchodci v podstatě nevyužívají, jejich váha na celkových příjmech dosahovala v posledních deseti letech 0,35 až 1,35 procentního bodu.

Dle sociologického šetření o kvalitě života českých seniorů v roce 2014, kterého se zúčastnilo 896 respondentů, je se svým dosavadním životem spokojeno 42 % seniorů. Svoji ekonomickou situaci a životní úroveň hodnotí 63 % seniorů jako průměrnou, jako velmi dobrou 10 % a jako spíše, či velmi špatnou 27 % seniorů. Celkový disponibilní příjem do 10 000 Kč uvedlo 38 % dotázaných, příjem mezi 10 000 až 20 000 Kč uvedlo 55 % dotázaných a příjem nad 20 000 Kč přiznalo 4 % dotázaných. Nejlépe se českým seniorům žije v malých obcích a velkoměstech, nejhůře ve větších městech okresního typu. Za největší problémy čeští senioři považují zdravotní systém (50 %) a osobní zdravotní stav, 38 % seniorských nájemců nájemních bytů se částečně obává, že nebude mít kde bydlet a 26 % má ze ztráty bydlení velké obavy. Většina seniorů, 82 %, tráví svůj volný čas ve svém bytě nebo domě. To souvisí především s jejich zdravotním stavem, stylem života, ale též s finanční situací a dalšími možnostmi.

Z deseti opodstatněných požadavků Memoranda „**Za dostupnost zdravotní péče seniorům**“ byly za devět měsíců jeho účinnosti splněny dva. Za nejvýznamnější možno považovat zrušení zdravotních poplatků, zejména v nemocnici, a navýšení plateb za státní pojištěnce ze 787 Kč na 845 Kč měsíčně. Dlouhodobého cíle Rady seniorů ČR - 1080 Kč - ale zatím dosaženo nebylo. Plnění ostatních požadavků bylo dle sdělení ministra zdravotnictví nastartováno. Připravuje se jejich zpracování do českého právního řádu a koncepčních projektů ministerstva.

Koncepce sociálního bydlení v České republice má být zpracována do konce roku 2014 a zákon o sociálním bydlení má být účinný v roce 2017. Dostatečná sociální ochrana nájemního bydlení osamocенých senierek a seniorů stále neexistuje, osamělí senioři a seniorky vynakládají na nájemní bydlení 42 a více procent disponibilních příjmů. Sektor sociálního bydlení není v České republice definován, převis poptávky nad nabídkou seniorského bydlení dosahuje 77 000 malometrážních bytů a bytů s pečovatelskou službou.

Kvalita života českých seniorů za vyspělými sousedními zeměmi zaostává, na penzijní systém je vynakládáno 9,7 % Hrubého domácího produktu, což je osmnácté místo z Evropské osmadvacítky. Měřeno podle parity kupní síly penzí a cenové hladiny v jednotlivých zemích měli loni čeští senioři nad 65 let věku čistý mediánový měsíční příjem desátý nejnižší v Evropské unii (15 342 Kč). Tj. o více než polovinu nižší, než činil průměr osmadvacítky (33 126 Kč) a o tři pětiny nižší než průměr 18 zemí Eurozóny (37 680 Kč).

Ke zvýšení kvality života starobních důchodců uplatňuje Rada seniorů České republiky u příležitosti Mezinárodního dne seniorů 2014 následné požadavky:

1. Prostřednictvím důchodové reformy změnit ekonomické nastavení českého penzijního systému na hodnoty v Evropě obvyklé. To znamená navýšit podíl výdajů na penze z 9,7 % HDP na 12 až 13 % HDP.
2. Změnit současné nastavení mechanismu valorizace důchodů tak aby byla spravedlivá. Tedy:
 - a) valorizaci propočítávat nikoliv podle spotřebního koše obecné inflace, ale podle spotřebního koše životních nákladů důchodců,
 - b) při valorizaci plně vykompenzovat růst životních nákladů starobních důchodců s nízkými příjmy,
 - c) valorizací vykompenzovat diskriminace tzv. „starodůchodců“ a středně příjmových tzv. „mladodůchodců“.
3. Přijmout zákon o minimálním starobním důchodu na úrovni spotřebního koše základních životních potřeb důchodců.
4. Zvýšit sociální ochranu osob starších 65 let bydlících osamocенě v nájemních bytech prostřednictvím zákona č.117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, a zákona č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu. Přijmout zákon o sociálním bydlení, který osobám v seniorském věku zajistí ústavní právo na bydlení.
5. Novelizovat Nařízení vlády č. 453/2013 Sb. o stanovení podrobnosti a postupu pro zjištění srovnatelného nájemného obvyklého v daném místě, s cílem zajistit objektivní tvorbu cenových map nájemného při participaci obcí, ČSÚ, reprezentativních zástupců pronajímatelů a nájemců.
6. Obdobně jako na Slovensku zvýšit právní ochranu seniorské populace, která je ohroženou sociální skupinou (statut seniora jako chráněné osoby).
7. Znovu obnovit státem garantovanou 50 % slevu jízdného osobám v seniorském věku na železnici.

V Praze dne 2. října 2014, RS ČR a účastníci mezinárodní konference O kvalitě života českých seniorů.